

בס"ד
פר' ויגש
גיליון רכ"ו
שנה ה'
טבת תשפ"ד

בדרו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

סביב ליראיו ויחלצם – מאמר בעניני השעה במשנת רביה"ק מרן זצוק"ל.

נערך ע"י הגאון רבי מנשה מועלס שליט"א מרצני המכון.

הארץ יריקו, ובקהלת רבה (פ"א) **אם ימלאו תלמידי חכמים תורה על ישראל יריקו**, והוא כנ"ל.

מוסיף רבינו: ובזה יש לפרש מה שכתוב בקהלת רבה (פ"א י"ב) אלף תלמידים היו לרבי עקיבא כו' וכולן מתו כו' ובסוף העמיד ז' ר"י ור"י וכו', א"ל הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה זה לזה אתם לא תהיו כן, מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה, וצריך ביאור איך מילאו מיד כל ארץ ישראל, הרי עדיין למדו לפני רבן, ולפי הנ"ל אין שאלה **דאחר שהיו שלימין בעצמן, ממילא השפיע תורתן על סביבותיהן עד שנתמלא כל ארץ ישראל תורה עכ"ל.**

ולמדנו מזה שני דברים, א) שהאדם עצמו יראה כמה שיותר למלאות עצמו בתורה ויראה ומידות טובות, עד שיושפע גם לסובבים אותו. ב) שהוא עצמו גם יהיה וסובב לסמוך לגדולי ישראל שיזכה להיות מושפע מהם בתורה ויראה ומידות טובות.

ובארחות יושר פרק כבוד רבו ות"ח הביא רבינו הקדוש דברי המדרש קהלת רבה (פ"א) יהא בעיניך דור שבא כדור שהלך שלא תאמר אילו היה רבי עקיבא קיים הייתי קורא לפניו, אילו היו רבי זירא ורבי יוחנן קיימים הייתי שונה לפניו, **אלא דור שבא בימך וחכם שבימך כדור שהלך**, וחכמים הראשונים שהיו לפניך וכו'. וכן הוא אמר אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה עכ"ד.

וברוך השם שזכינו לדברים בהירים וברורים מרבינו הגדול רשכבה"ג מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א על חובתינו להתחזק רק בתורה ולא בשום ענינים אחרים טובים שיהיו, וזו היא ההגנה לארצינו הקדושה שלא תקיא את יושביה, כדוגמת כדור נגד בחילה [עיין בקובץ הערות למרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד בסוף הספר בדברי אגדה סי' י' אות ה' שבו כותב בענין שפלטרין של מלך אינה יכולה לקיים עוברי עבירה וביאר והרחיב בענין זה].

עוד להתחזק בשמירת שבת כהלכתו, ועוד להתחזק בבין אדם לחבירו ובמעלת הויתור, ונזכה לישועת כלל ישראל במהרה.

זכינו לקרוא הלל שלם בכל שמונת ימי החנוכה, ואמרנו את הפסוק יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים, וביאר רבינו בטעמא דקרא שהכוונה רק כשיראי ה' הקטנים מתייעצים כל דבר עם הגדולים רק אז יש ברכה, **ולא כשרוצים להיות יראי ה' ע"פ עצמם.**

עוד ביאר רבינו שם בטעמא דקרא ע"פ מה שמבואר בגמ' (יבמות לח ב) דלשון יורשי האב עם יורשי הבעל, מוכח דיורשי הבעל עיקר, וכתוב במדרש בראשית רבה (פ"ע) חונה מלאך ה' סביב ליראיו לסובבים ליראיו, שגם הסובבים ליראיו יש להם את ההבטחה של חונה מלאך ה' ויחלצם.

וזה הביאור בפסוק יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים, פירוש אגב יראי ה' הגדולים יתברכו גם הקטנים על דרך הסובב ליראיו כנ"ל, **נמצא בידינו עצה לשמירה בעת צרה ומלחמה, לזכות להיות יראיו וסובב ליראיו, ואז זוכים לויחלצם.**

וכן הביא רבינו את הפסוק בספרו ארחות יושר פרק השגחה, כי "הנה ראינו בכל דור השגחת השם יתברך על הצדיקים למלטם מכל רע ולברכם, כמו שנאמר חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

ובטעמא דקרא פרשת פנחס על הפסוק ויסמוך את ידיו עליו, פירש רש"י עשאו ככלי מלא וגדוש, וכן הובא בספרי, ביאר רבינו על פי מה שכתב בספר אהל יעקב (להמגיד מדובנא) פ"י תזריע ששאל להגר"א באיזה אופן ישפיע הצדיק מיראתו גם על בני דורו, והשיב משל לכלי גדול אשר כלים קטנים סובבים אותו מכל צד, ואתה תעמוד ותשפוך אל הכלי הגדול בלי הפסק, בעל כרחך כאשר הכלי גדול נתמלא אל כל גדותיו, אז כל מה שתשפוך עוד יגיע אל הקטנים אשר אצלה, אבל כל עוד אשר היא בעצמה לא נתמלאה כ"ש שלא יגיע אל הסמוכים כל מאומה עכ"ל ע"ש, **וזהו ככלי מלא וגדוש וע"י יוכל להנהיג הדור.**

וזהו גם כן הביאור בפסוק אם ימלאו העבים, גשם על

דיני ק"ש וברכותיה (סי' נ"ח)

דין זמן ק"ש לשיטת המ"א והגר"א [ושעות שוות]

שאלה: רבינו אמר לי שקיי"ל בזמן ק"ש כהגר"א, ומה שקורים ק"ש קודם זמן מ"א, הוא לחומרא, ונסתפקו מה הדין כשאין לו עכשיו תפילין, האם גם יעשה חומרא זו. (לקרוא ק"ש בלי תפילין).

תשובה: **יכול לקרוא על תנאי.**

שאלה: האם חיישינן לחומרא, לשיטות שזמן ק"ש הוא שעות שוות. [ונפ"מ שאם עבר זמן ק"ש של "זמניות" ולא של "שוות" שימהר לקרוא ק"ש].

תשובה: **הכריעו שזה זמניות.**

...

האוחז בפסוד"ז והולך לעבור זמן ק"ש של מ"א האם יפסיק
שאלה: מי שאוחז באמצע פסוד"ז והולך לעבור זמן ק"ש של מ"א, האם יפסיק לקרות ק"ש או לא.

תשובה: **לא יפסיק.**

...

תנאי בק"ש כיצד יעשה

שאלה: העושה תנאי בק"ש, בזמן ק"ש של מ"א, שמכווין לצאת ידי ק"ש, אם ההלכה כהמ"א, האם צריך לעשותה "בדיבור" או שמספיק "במחשבה".

תשובה: **בדבור.**

שאלה: פסק רבינו (שליט"א), שתנאי בק"ש צריך "בדיבור", והקשו בבי מדרשא דכשמניח תפילין בחוה"מ כתב המ"ב (ל"א ח') ש"יחשוב" שמניח על תנאי. משמע שסגי מחשבה.

תשובה: **לכתחילה צריך דיבור.**

...

להפסיק באמצע ק"ש כשקורא לפני התפילה מחמת חשש של זמן ק"ש

שאלה: הקורא ק"ש לפני התפילה מחמת שחושש שיעבור זמן ק"ש, האם מותר להפסיק באמצע כדי לומר קדיש. (יש לו חיוב לומר קדיש).

תשובה: **כמדומה שלא יאמר.**

...

להמשיך לישון אחרי שהגיע זמן ק"ש

שאלה: מי שמתעורר באמצע שנת הלילה וכבר הגיע עלוה"ש וזמן ק"ש, האם מותר לו להמשיך לישון בלי שומר. תשובה: **מותר.**

...

דין כמה צריך לדקדק ולכווין בקריאת שמע (סי' ס"א)
דיני כוונת פסוק ראשון של ק"ש

שאלה: קיי"ל (במ"ב סי' ס"א סקכ"ב) שמי שלא כיוון בפסוק ראשון של ק"ש, יאמרנו בלחש פעם שנייה. וקשה שהטעם שאסור בקול, הוא מחמת "מראית העין". וכל מה שאסור מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור, וא"כ מ"ש בשקט מבקול. (ושמא כשאין ברירה שאני).

תשובה: **א"צ לומר וסגי לכיון עתה.**

שאלה: מתי הוא זמן מחשבת "קבלת עול מלכות שמים" בק"ש, האם לפני הק"ש או תוך כדי קריאת תיבות הק"ש.

תשובה: **בשעת קריאה או אחריו.**

בדין אמירת קל מלך נאמן

שאלה: צ"ע אמאי "קל מלך נאמן" המבואר ברמ"א (סי' ס"ג ס"ד) ובמ"ב (סקי"ד), אינו הפסק בין ברכה לק"ש, וכמו שלא עונין אמן בין הברכה לק"ש לכתחילה, כמ"ש במ"ב (סי' נ"ט סקכ"ה).

תשובה: **אינו הפסק כי הרבה פוסקים ס"ל שצריך לאומר גם בלא"ה.**

שאלה: יש שחידשו, בפסוק ראשון של ק"ש, שאם אומר את השם, ומתכוין "למה שידוע לו השם הידוע", סגי, האם קיי"ל כן.

תשובה: **צ"ע אם מהני.**

...

סמיכת ויצב לאמת

שאלה: בדין שצריך לסמוך ויצב לאמת, האם מספיק גם סמיכה למה ששומע אמת מהש"ץ.

תשובה: **לא.**

שאלה: כשאוחז בק"ש, האם מותר למהר כדי לשמוע מהש"ץ ה' אלוקיכם אמת.

תשובה: **לא.**

...

הזכיר יציאת מצרים בלי שימת לב אם יצא

שאלה: כשמזכיר יציאת מצרים, ופעמים לא שם לב למה שאומר, האם יצא ידי"ח זכירת יציאת"מ, כיון שהזכיר בפה, אף שבלב לא זכר, או שצריך זכירה גם בלב.

תשובה: **יצא.**

...

הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור קוראים ק"ש (סימן ס"ה)

בדין היכר שקורא ק"ש עם הציבור

שאלה: מי שהתחיל ק"ש לפני הציבור, ואח"כ כשהוא אוחז באמצע ק"ש, התחילו הציבור לקרא, האם צריך לעשות היכר להראות שאוחז עם הציבור.

תשובה: **כן.**

בדין קריאת שמע עם הציבור (שלא יחשדוהו שפורש מן הציבור), כתב לי מרן שאין דין לקרוא ק"ש "עם כוונה" מכיון שזהו רק קריאה של מראית העין.

...

דיני ק"ש על המיטה (סי' רל"ט)

אמירת ק"ש על מטתו כשהוא עדיין בבית הכנסת

שאלה: האם שפיר דמי לומר ק"ש שעל המיטה, סמוך למיטתו, כשעדיין לא נמצא על מטתו, כגון החושב שאם יאמרנה בבית הכנסת אחר גמר לימודו בלילה, יאמרנה יותר בכוונה, (וכמובן לא ידבר יותר עד השינה) האם שפיר למיעבד הכי, או לא.

תשובה: **יכול.**

...

ק"ש על המטה כששוכב וסומך גופו על ידו

שאלה: בק"ש על המיטה, אם כשהוא קורא הוא כבר שוכב במטתו, האם מספיק שיסמוך גופו על ידו בהגבהה כדי שיוכל לקרות ק"ש בשכיבה.

תשובה: **סגי.**

[דולה ומשקה]

לרפואת הגאון הגדול רבי ברוך בן צביה ויסבקר שליט"א ר"י בית מתתיהו.

הזקוק לרחמי שמיים מרובים.